

УДК: 7.05:378.091.33

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2\(44\)-2960-2972](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2(44)-2960-2972)

Черненко Наталія Миколаївна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0003-2288-8824>

Лісогор Алла Вікторівна викладач кафедри професійної освіти та дизайну художньо-графічного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського», м. Одеса, <https://orcid.org/0009-0003-3080-8131>

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО ФЛУКСУ

Анотація. У статті здійснено теоретико-методологічний аналіз проєктної діяльності майбутніх дизайнерів у контексті культурного флюксу як характеристики сучасного соціокультурного простору. Культурний флюкс інтерпретується як стан постійної мінливості смислів, візуальних кодів і комунікативних практик, що зумовлює трансформацію професійної діяльності дизайнера та логіки його фахової підготовки у системі вищої освіти. Теоретичну основу дослідження становлять концепція «плинної сучасності» З. Баумана, теорія мережевого суспільства М. Кастельса, культурологічний підхід А. Аппадуря, концепція дизайнерського мислення Н. Кроса та теорія рефлексивної практики Д. Шона, а також сучасні українські дослідження у сфері дизайн-освіти. Обґрунтовано, що в умовах культурного флюксу дизайн постає не лише як техніко-проєктна діяльність, а як культурна практика інтерпретації та конструювання смислів, що потребує переорієнтації освітнього процесу на роботу з невизначеністю, контекстною мінливістю та багатозначністю візуальних наративів. Визначено педагогічні умови ефективної реалізації проєктної діяльності майбутніх дизайнерів, зокрема орієнтацію проєктних завдань на аналіз мінливих соціокультурних контекстів, використання відкритих і нелінійних форматів проєктування, інтеграцію рефлексивних практик та трансформацію ролі викладача у фасилітатора проєктного процесу. Сформульовано принципи організації проєктної діяльності майбутніх дизайнерів в умовах культурного флюксу: контекстуальність, відкритість інтерпретацій,

рефлексивність, міждисциплінарна інтеграція та автономія здобувача освіти.

Доведено, що проєктна діяльність майбутніх дизайнерів в умовах культурного флюксу виступає не лише як дидактичний метод або форма організації навчання, а й як стратегія професійного становлення, що відповідає логіці сучасної культури й вимогам динамічного соціокультурного середовища.

Ключові слова: професійний саморозвиток майбутніх дизайнерів; фахова підготовка; проєктна діяльність; культура; культурний флюкс; дизайн-освіта; проєктно-орієнтоване навчання; інновації в освіті та дизайні.

Nataliia Chernenko Doctor of Pedagogy, professor, professor at the Department of Educational Management and Public Administration of the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky» Odesa, <https://orcid.org/0000-0003-2288-8824>

Lisohor Alla Viktorivna lecturer at the Department of Professional Education and Design of the Faculty of Art and Graphic Design at the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Odesa, <https://orcid.org/0009-0003-3080-8131>.

PROJECT ACTIVITIES OF FUTURE DESIGNERS IN THE CONTEXT OF CULTURAL FLUX

Abstract. This article provides a theoretical and methodological analysis of the project-based activity of future designers within the context of cultural flux as a defining characteristic of the contemporary sociocultural environment. Cultural flux is conceptualised as a condition of continuous transformation of meanings, visual codes, and communicative practices, which leads to fundamental changes in both professional design activity and the logic of designer education in higher education. The study is grounded in interdisciplinary theoretical frameworks, including Z. Bauman's concept of liquid modernity, M. Castells' theory of network society, A. Appadurai's cultural approach to globalisation, N. Cross's concept of design thinking, and D. Schön's theory of reflective practice, as well as contemporary Ukrainian research in design education.

It is substantiated that under conditions of cultural flux, design should be understood not merely as a technical project activity but as a cultural practice of interpreting, negotiating, and constructing meanings. This perspective necessitates a reorientation of design education toward engagement with uncertainty, contextual variability, and the polysemy of visual narratives. The study identifies

key pedagogical conditions for effective project-based learning for future designers, including the contextual orientation of project work, the adoption of open, non-linear design processes, and the systematic integration of reflective practices throughout the project cycle.

Flux-oriented project activity is structured around the principles of contextuality, openness of interpretation, reflexivity, interdisciplinarity, and learner project autonomy, which together form a coherent methodological framework for professional design training. It is argued that project-based activity in conditions of cultural flux functions not only as a didactic method but as a strategy of professional formation aimed at developing creative, reflective, and self-developing professional identities of future designers.

Keywords: professional self-development of future designers; professional training; project activities; culture and cultural flux; design education; project-oriented learning; innovations in education and design.

Постановка проблеми. Сучасний соціокультурний простір характеризується високою динамічністю, фрагментарністю та нестабільністю смислових і візуальних кодів, що безпосередньо впливає на характер професійної діяльності у сфері дизайну. Зазначені процеси дедалі частіше осмислюються через поняття культурного флюксу, яке відображає стан постійної трансформації культурних контекстів, ціннісних орієнтацій і форм комунікації. В умовах культурного флюксу традиційні підходи до проектної діяльності дизайнерів втрачають універсальність, а процес дизайн-проектування набуває рис відкритості, нелінійності та потребує здатності працювати з контекстуальною мінливістю й невизначеністю. Особливої актуальності проблема набуває у системі вищої дизайн-освіти, де здійснюється професійна підготовка майбутніх дизайнерів. У цьому контексті проектна діяльність постає не лише як засіб формування фахових умінь і навичок, а й як інструмент осмислення культурних процесів, соціальних запитів і міждисциплінарних взаємодій. Водночас освітня практика не завжди доречно враховує вплив культурного флюксу на зміст, логіку та методологію проектної діяльності, що зумовлює суперечність між сучасними соціокультурними умовами та усталеними педагогічними моделями підготовки дизайнерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному науковому дискурсі проблематика професійної підготовки майбутніх дизайнерів розглядається у зв'язку з трансформаціями соціокультурного середовища, зростанням ролі візуальної культури та зміною характеру дизайнерської діяльності. Теоретичне підґрунтя осмислення процесів формують концепції «плинної сучасності» З. Баумана та мережевого суспільства М. Кастельса, у

межах яких «культура» інтерпретується як динамічна система взаємодій, що впливає на професійні практики, зокрема у сфері дизайну.

Культурологічний підхід А. Аппадурія доповнює це бачення, акцентуючи увагу на фрагментації культурних контекстів і множинності символічних просторів. Методологічні засади аналізу дизайн-проекткування пов'язані з концепціями дизайнерського мислення та рефлексивної практики, представленими у працях Н. Кроса та Д. Шона. У площині педагогічних досліджень вагомого значення набувають підходи до проектно-орієнтованого навчання (Project-Based Learning), які розглядають дизайн-освіту як процес, тісно пов'язаний із реальними професійними та просторовими контекстами. Зокрема, J. Spruce аналізує PBL у сфері просторового та дизайнерського проектування як освітню модель, що сприяє формуванню контекстуального мислення, рефлексивності та здатності працювати з відкритими, невизначеними проектними завданнями, характерними для сучасної професійної практики дизайнера. У цих дослідженнях проектна діяльність розглядається як нелінійний процес роботи з невизначеними проблемами, що потребує абдуктивного мислення та рефлексії в дії. Зазначені підходи стали теоретичною основою для розвитку проектно-зорієнтованого навчання в дизайн-освіті, зокрема у працях, присвячених формуванню креативності, інноваційності та професійної автономії майбутніх дизайнерів.

В українських дослідженнях фахова підготовка дизайнерів аналізується крізь призму художньо-проектної діяльності, професійного саморозвитку та міждисциплінарної інтеграції. У працях С. Алексеєвої акцентується значення проектної діяльності для формування професійної траєкторії дизайнера, тоді як О. Березюк розглядає художньо-проектну діяльність як чинник розвитку творчих здібностей. Культурологічний вимір дизайну костюма й моди, представлений у дослідженнях О. Лагоди та А. Лісогор, де дизайн інтерпретується як репрезентативна практика художньо-проектної культури. Педагогічні аспекти комплексного дизайн-проекткування, цифровізації та мультимедійних технологій у дизайн-освіті висвітлюються у працях Т. Штайнер, А. Лісогор, Ю. Силенко, Г. Чемерис та О. Брянцева. Проблематика професійного саморозвитку й креативності майбутніх дизайнерів обґрунтована в дослідженнях Н. Смолюк, І. Бринзи та Н. Черненко.

Водночас аналіз наукових джерел засвідчує, що попри значну кількість досліджень, проектна діяльність майбутніх дизайнерів переважно розглядається або в межах загальнопедагогічних моделей або з позицій окремих культурологічних чи методичних підходів. Недостатньо розробленим залишається комплексне педагогічне осмислення проектної діяльності

в умовах культурного флюксу як цілісного освітнього феномену, що поєднує культурну мінливість, дизайнерське мислення та рефлексивне навчання у системі вищої дизайн-освіти. Отже, наявні наукові підходи не забезпечують комплексного педагогічного осмислення проєктної діяльності майбутніх дизайнерів з урахуванням культурного флюксу як визначальної характеристики сучасного соціокультурного простору, що актуалізує потребу в дослідженні проєктної діяльності як флюкс-орієнтованої освітньої практики у системі вищої дизайн-освіти.

Мета статті – дослідження особливостей проєктної діяльності майбутніх дизайнерів у контексті культурного флюксу та обґрунтування педагогічних підходів до її реалізації в системі вищої дизайн-освіти.

Виклад основного матеріалу. Культурний флюкс як ознака сучасного соціокультурного простору відображає стан безперервної трансформації значень, форм і способів комунікації, за якого порушується сталість традиційних культурних кодів і нормативних систем інтерпретації. У такому середовищі культура постає не як система фіксованих значень, а як динамічний процес безперервного переосмислення символів, ідентичностей і соціальних наративів. З. Бауман визначає цей стан як «плинну сучасність», підкреслюючи нестабільність соціальних структур, ситуативність ідентичностей та контекстуальну зумовленість професійної діяльності [13]. М. Кастельс наголошує, що культура функціонує як система постійних взаємодій, у якій смисли продукуються й трансформуються в режимі безперервної циркуляції інформації [14]. А. Аппадурай доповнює погляди вчених, розглядаючи сучасну культуру як сукупність фрагментованих, але взаємопов'язаних культурних «просторів», у межах яких формуються уявлення, ідентичності та символічні практики [12]. Українські дослідження візуальних культурних наративів підтверджують, що зазначена мінливість проявляється насамперед у сфері візуальної культури, де смислові структури оперативно реагують на соціальні та історичні трансформації [9]. У контексті дизайну «культурний флюкс» проявляється як постійна зміна візуальних мов, стилістичних кодів і символічних значень, з якими працює дизайнер. За таких умов дизайн постає не лише як техніко-проєктна діяльність, спрямована на створення матеріального результату, а й як культурна практика інтерпретації, репрезентації та конструювання смислів. Концепція дизайнерського мислення, розроблена Н. Кроса [15] визначає дизайн як особливий спосіб пізнання, орієнтований на роботу з відкритими проблемами, невизначеністю та абдуктивними стратегіями мислення. Підхід Д. Шона доповнює розуміння вченої, акцентуючи значення рефлексії в дії як механізму усвідомлення, оцінювання та корекції професійних рішень у процесі проєктної діяльності [16].

Для поглиблення розуміння проектної діяльності майбутніх дизайнерів в умовах культурного флюксу доцільно розглянути міждисциплінарне поєднання культурологічних і педагогічних теорій, які дозволяють осмислити дизайн-освіту як відкриту, динамічну систему. Культурологічні підходи вчених [13; 14] наголошують на розумінні культури як нестабільного середовища, у якому професійна діяльність дизайнера не може ґрунтуватися на фіксованих стилістичних або технологічних моделях. Культурні «ландшафти» А. Аппадурія [12] дозволяють інтерпретувати дизайн як форму навігації між фрагментованими культурними контекстами та символічними системами. У педагогічному вимірі зазначені вище підходи корелюють із концепцією дизайнерського мислення Н. Кроса [15], яка розглядає дизайн як специфічний тип пізнавальної діяльності, орієнтований на роботу з невизначеними, «погано структурованими» проблемами. Теорія рефлексивної практики Д. Шона [16] дозволяє інтерпретувати проектну діяльність не лише як спосіб створення продукту, а й як процес професійного навчання через дію та рефлексію. Важливе педагогічне доповнення до цього підходу представлено в дослідженні J. Spruce, де проектно-зорієнтоване навчання в дизайні розглядається як форма професійного навчання, безпосередньо пов'язана з реальними робочими контекстами, просторовою практикою та ситуаційною невизначеністю [17]. Авторка підкреслює, що PBL у сфері просторового та дизайнерського проектування сприяє розвитку контекстуального мислення, рефлексивності та здатності студентів адаптувати проектні рішення до змінних соціокультурних умов, що корелює зі специфікою культурного флюксу. У контексті вищої дизайн-освіти теоретичні положення конкретизуються в працях українських дослідників, які підкреслюють значення художньо-проектної діяльності для формування креативності, професійної ідентичності та готовності до саморозвитку [1; 2; 5].

Таким чином, проектна діяльність у дизайні може бути розглянута як педагогічний простір зустрічі поєднання культурного флюксу, дизайнерського мислення та рефлексивного навчання.

У вітчизняних дослідженнях дизайну костюма та моди термін «дизайн» розглядається як репрезентативна практика, що відображає еволюцію художньо-проектної культури та трансформацію культурних кодів й ідентичностей у відповідь на соціокультурні зміни [5; 7]. Зазначені процеси зумовлюють трансформацію підходів до фахової підготовки дизайнерів у системі вищої освіти. Сучасна дизайн-освіта дедалі більше орієнтується на формування здатності працювати з культурною складністю, контекстною мінливістю та багатозначністю візуальних наративів. Дослідження вітчизняних науковців засвідчують, що ефективна професійна

підготовка майбутніх дизайнерів має поєднувати опанування фахових знань, розвиток креативності та формування індивідуальної професійної траєкторії [1; 2; 11].

Фахову підготовку майбутніх дизайнерів у закладі вищої освіти доцільно трактувати як цілісний процес формування їхньої професійної ідентичності, що передбачає набуття здатності до самостійного аналізу соціокультурних контекстів, критичного осмислення візуальних репрезентацій та прийняття виважених і соціально відповідальних проектних рішень.

В умовах культурного флюксу особливого значення набуває професійний саморозвиток майбутніх дизайнерів. Дослідження засвідчують, що креативність, рефлексивність і здатність до саморозвитку є провідними характеристиками сучасного фахівця, які формуються передусім у процесі активної проектної та рефлексивної діяльності [3; 8]. Професійний саморозвиток у цьому випадку постає як безперервний процес особистісного й професійного зростання, що відбувається у взаємодії з мінливим культурним середовищем та потребує постійного оновлення професійних стратегій.

Проектна діяльність у системі дизайн-освіти виступає провідним педагогічним інструментом інтеграції культурного аналізу, дизайнерського мислення та освітнього процесу. У працях, присвячених професійній підготовці дизайнерів, проектна діяльність визначається як базова форма організації навчання, що забезпечує розвиток практичних умінь, навичок командної взаємодії та здатності застосовувати проектні технології у професійній діяльності [4; 6]. Проектно-орієнтоване навчання в дизайні набуває нелінійного характеру, передбачає ітеративність, роботу з відкритими завданнями та постійне коригування проектних рішень відповідно до змін соціокультурного контексту [19]. Ефективність проектної діяльності майбутніх дизайнерів в умовах культурного флюксу зумовлюється створенням комплексу педагогічних умов, які забезпечують цілісну інтеграцію культурного аналізу, дизайнерського мислення та рефлексивних освітніх практик.

До таких умов належать: орієнтація проектних завдань на аналіз мінливих соціокультурних контекстів і візуально-сміслових кодів; використання відкритих і нелінійних форматів проектування, що допускають множинність інтерпретацій і варіативність результатів; системна інтеграція рефлексивних практик у всі етапи проектної діяльності; трансформація ролі викладача з носія знань на фасилітатора проектного процесу. Реалізація зазначених педагогічних умов ґрунтується на сукупності принципів організації проектної діяльності, зокрема принципах контекстуальності, відкритості інтерпретацій, рефлексивності, міждисциплінарної інтеграції та

проектної автономії здобувача освіти. Сукупність визначених принципів забезпечує активну позицію студента як суб'єкта професійної діяльності під час розробки та реалізації проекту.

Подальший аналіз українського наукового дискурсу засвідчує поступове зміщення акцентів від інструментально-методичного розуміння дизайн-освіти до її осмислення як культурно й педагогічно зумовленого процесу. Так, у монографії С. Алексеєвої професійна підготовка майбутніх дизайнерів інтерпретується як динамічна система формування професійної кар'єри, у межах якої проектна діяльність виконує функцію механізму самоідентифікації, стратегічного мислення та особистісного вибору [1]. У працях О. Березюка: художньо-проектна діяльність розглядається як провідний чинник розвитку творчих здібностей, при цьому «креативність» трактується як інтегративна характеристика особистості, що формується в процесі роботи з відкритими проблемними завданнями [2].

Культурологічний вимір дизайн-освіти послідовно розкрито в дослідженнях О. Лагоди, де дизайн костюма осмислюється як репрезентативна практика художньо-проектної культури, здатна відображати трансформації соціальних смислів, ідентичностей і візуальних кодів [5]. Така інтерпретація дозволяє розглядати дизайнерський проект не лише як продукт, а й як форму культурного висловлювання, що актуалізується в умовах мінливого соціокультурного контексту. Проектна діяльність як педагогічна категорія ґрунтовно представлена у працях Л. Григорової, а також Т. Штайнер і Ю. Силенко, які розглядають комплексне дизайн-проекування як освітній простір формування креативного мислення, візуальної грамотності та професійної відповідальності [4; 6; 11].

Проблематика професійного саморозвитку теоретично обґрунтована в дослідженнях Н. Смолюк, І. Бринзи й Н. Черненко, що дозволяє інтерпретувати проектну діяльність як середовище формування рефлексивної та саморозвивальної професійної позиції дизайнера [3; 8].

Таким чином, українські наукові дослідження доповнюють і конкретизують зарубіжні теоретичні концепції, дозволяючи розглядати проектну діяльність майбутніх дизайнерів в умовах культурного флюксу як складний педагогічний феномен, що поєднує культурологічні, мистецькі та освітні виміри.

З метою систематизації теоретичних положень і педагогічних підходів до організації проектної діяльності майбутніх дизайнерів в умовах культурного флюксу доцільно здійснити аналітичне узагальнення педагогічних умов і принципів, що дозволить поєднати культурологічні концепції, теорії дизайнерського мислення та результати педагогічних досліджень у цілісну технологію (Табл.1).

Як видно з табл. 1, педагогічні умови та принципи проєктної діяльності майбутніх дизайнерів формуються на перетині культурологічних, дизайнерських і педагогічних підходів. Умови організації проєктної діяльності не мають автономного характеру, а реалізуються через систему принципів, які відображають природу культурного флюксу та специфіку дизайнерської діяльності.

Таблиця 1
Педагогічні умови та принципи організації проєктної діяльності майбутніх дизайнерів в умовах культурного флюксу

<i>Теоретичний вимір</i>	<i>Педагогічна умова</i>	<i>Принцип організації проєктної діяльності</i>	<i>Освітній ефект</i>
Культурний флюкс (З. Бауман; М. Кастельс; А. Аппадурай)	Орієнтація проєктних завдань на аналіз мінливих соціокультурних контекстів	Принцип контекстуальності	Формування здатності інтерпретувати культуру як динамічне середовище
Дизайн як пізнавальна практика (Н. Крос)	Використання відкритих і нелінійних форматів проєктування	Принцип відкритості інтерпретацій	Розвиток креативної автономності та абдуктивного мислення
Рефлексивна практика (Д. Шон)	Інтеграція рефлексивних практик на всіх етапах проєкту	Принцип рефлексивності	Усвідомлення власних проєктних стратегій і професійного досвіду
Професійний саморозвиток (Н. Смолук; І. Бринза, Н. Черненко)	Створення умов для самостійного прийняття проєктних рішень	Принцип проєктної автономії	Формування готовності до безперервного професійного саморозвитку
Міждисциплінарність сучасного дизайну	Інтеграція культурологічних, мистецьких і цифрових знань	Принцип міждисциплінарної інтеграції	Комплексне бачення дизайнерських проблем

Джерело: власна розробка авторів

Проєктну діяльність, з одного боку, можемо використовувати як дидактичний метод, з іншого боку – як педагогічну модель професійного становлення дизайнера в умовах мінливого соціокультурного середовища.

Висновки. Узагальнюючи результати аналізу сучасних наукових досліджень, можемо констатувати, що проектна діяльність майбутніх дизайнерів в умовах культурного флюксу набуває якісно нового змісту й педагогічного значення. Феномен «культурний флюкс» тлумачимо як стан постійної мінливості смислів, візуальних кодів і соціальних наративів, який трансформує як професійну діяльність дизайнера, так і впливає на їх фахову підготовку у системі вищої освіти. Дизайн перестає бути відтворенням усталених форм і постає як відкрита культурна практика інтерпретації, репрезентації та конструювання смислів у динамічному соціокультурному середовищі, який реалізується через проектну діяльність під час фахової підготовки. Метод проектування є педагогічним інструментом відповіді на виклики культурного флюксу, оскільки поєднує роботу з невизначеними проблемами, контекстуальним аналізом, креативним мисленням та рефлексивною практикою. Проектна діяльність під час фахової підготовки у закладі вищої освіти сприяє не лише формуванню аналітико-прогностичних умінь і навичок, а й становленню професійної ідентичності майбутнього дизайнера, його здатності до автономного ухвалення рішень, саморозвитку та адаптації до змінних культурних і соціальних умов.

Визначено принципи організації проектної діяльності майбутніх дизайнерів в умовах культурного флюксу: контекстуальність, відкритість інтерпретацій, рефлексивність, міждисциплінарна інтеграція та автономія здобувача освіти.

Проектна діяльність майбутніх дизайнерів в умовах культурного флюксу може бути інтерпретована не лише як дидактичний метод або форма організації навчання, а й як стратегія професійного становлення, що відповідає логіці сучасної культури й вимогам динамічного соціокультурного середовища, що відкриває перспективи подальших досліджень, пов'язаних з емпіричною перевіркою ефективності педагогічних моделей, розробленням інструментів оцінювання проектної діяльності та уточненням механізмів формування готовності майбутніх дизайнерів до професійної діяльності в умовах постійних культурних трансформацій.

Література:

1. Алексєєва С. Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: теорія і практика : монографія. Київ : Міленіум, 2018. 484. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0057609.pdf>
2. Березюк О. Формування творчих здібностей майбутніх дизайнерів засобами художньо-проектної діяльності: монографія. Житомир, 2024. 339. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/40350/1/Монографія2024.pdf>
3. Бринза І. В., Черненко Н. М. Креативність як важлива складова професійного розвитку здобувачів освіти // *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*.

2023. № 7(131). 107–115. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13066/1/Chernenko%20Natalia%20Mykolaivna%202021.pdf>
4. Григорова Л. Дизайн-проектна діяльність у професійній підготовці майбутніх дизайнерів : тези доповіді // *Актуальні проблеми сучасного дизайну : матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* Київ, 2018. 178–182. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/20106>
5. Лагода О. М. Репрезентативні практики дизайну костюма в контексті еволюції художньо-проектної культури : дис. ... д-ра мистецтвознавства. Харків, 2020. URL: https://www.ksada.org/wp-content/uploads/2025/03/lagoda-oksana_dys_dok.-myst_2020.pdf
6. Лісогор А. В., Штайнер Т. В., Силенко Ю. Застосування комплексного дизайн-проекування в освітньому процесі професійної підготовки фахівців у сфері дизайну // *Актуальні питання гуманітарних наук. Серія: Мистецтвознавство.* 2025. Вип. 86, т. 2. 102–107. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/86-2-16>
7. Lisohor A. (2025). Cultural Codes and Identity in Fashion / A. Lisohor// *Eurointegration in art, science and education : experience, development perspectives : 2nd International scientific-practical conference = Євроінтеграція в мистецтві, науці та освіті: досвід, перспективи розвитку : II Міжнародна науково-практична конференція. Klaipėda University*, 80–82. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/21892>
8. Смолюк Н. Готовність до професійного саморозвитку як педагогічна проблема : дис. ... канд. пед. наук. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 240. URL: <https://npu.edu.ua/structure/arts/library/research/36897>
9. Федорків О., Касьяненко К., Бойко В. Аналіз культурних наративів у сучасних візуальних практиках // *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.* 2024. № 3. С. 46–52. URL: https://journals.urau.ua/visnyk_nakkim/article/view/5711
10. Чемерис Г., Брянцев О. Шляхи вдосконалення дизайн-освіти у контексті цифрової трансформації // *Фізико-математична освіта.* 2021. Т. 32, № 6. 49–55. DOI: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2021-032-6-008>
11. Штайнер Т., Лісогор А., Силенко Ю. Професійно-практична підготовка дизайнерів: формування креативного мислення та візуальної грамотності засобами мультимедійних технологій // *Молодь і ринок.* 2025. № 1(233). 163–167. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322714>
12. Appadurai A. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization.* Minneapolis: University of Minnesota Press, 1996. 248. URL: <https://www.upress.umn.edu/9780816627936/modernity-at-large>
13. Bauman Z. *Liquid Modernity.* Cambridge : Polity Press, 2000. 232. URL: <https://giuseppicapograssi.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/01/bauman-liquid-modernity.pdf>
14. Castells M. *The Rise of the Network Society. The Information Age: Economy, Society and Culture. Vol. I.* 2nd ed. Oxford : Wiley-Blackwell, 2010 (1st ed. 1996). 625. URL: <https://memotef.web.uniroma1.it/sites/default/files/file%20lezioni/Manuel%20Castells%20-%20The%20Rise%20of%20the%20Network%20Society.pdf>
15. Cross N. Designerly ways of knowing // *Design Studies.* 1982. Vol. 3, No. 4. P. 221–227. URL: https://www.makinggood.ac.nz/media/1255/cross_1982_designerlywaysofknowing.pdf
16. Schön D. A. *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action.* New York : Basic Books, 1983. 374. URL: <https://archive.org/details/reflectivepracti0000scho>

17. Spruce J. Reflections on a project-based approach to work-related learning in spatial design // *The International Journal of Design Education*. 2021. Vol. 15, No. 1. 101–117. DOI: <https://doi.org/10.18848/2325-128X/CGP/v15i01/101-117>

References:

1. Aliksieieva, S. (2018). Pidhotovka maibutnikh dyzaineriv do rozvytku profesiinoi kariery: teoriia i praktyka : monohrafiia. [Preparing future designers for professional career development: theory and practice: monograph]. Kyiv : Milenium, 484. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0057609.pdf> [in Ukrainian].

2. Bereziuk O. (2024). Formuvannia tvorchykh zdibnostei maibutnikh dyzaineriv zasobamy khudozhno-proiektnoi diialnosti : monohrafiia. [Formation of creative abilities of future designers through artistic and design activities: monograph]. Zhytomyr, 339. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/40350/1/Монографія2024.pdf> [in Ukrainian].

3. Brynza I. V., Chernenko N. M. (2023). Kreatyvniyst yak vazhlyva skladova profesiinoho rozvytku zdobuvachiv osvity [Creativity as an important component of professional development for students] // *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii*. № 7(131). 107–115. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13066/1/Chernenko%20Natalia%20Mykolaiivna%202021.pdf> [in Ukrainian].

4. Hryhorova L. (2018). Dyzaïn-proiektna diialnist u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh dyzaineriv : tezy dopovidi [Design project activities in the professional training of future designers: abstracts of reports] // *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu : materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf.* Kyiv, 178–182. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/20106> [in Ukrainian].

5. Lahoda O. M. (2020). Rerezentatyvni praktyky dyzainu kostiuma v konteksti evoliutsii khudozhno-proiektnoi kultury : dys. ... d-ra mystetstvoznavstva [Representative practices of costume design in the context of the evolution of artistic and design culture: dissertation ... Doctor of Arts]. Kharkiv. URL: https://www.ksada.org/wp-content/uploads/2025/03/lagoda-oksana_dys_dok.-myst_2020.pdf [in Ukrainian].

6. Lisohor A. V., Shtainer T. V., Sylenko Yu. (2025). Zastosuvannia kompleksnoho dyzaïn-proiektuvannia v osvitnomu protsesi profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv u sferi dyzainu [The use of integrated design engineering in the educational process of professional training of specialists in the field of design] // *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. Serii: Mystetstvoznavstvo*. Vyp. 86, t. 2. 102–107. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/86-2-16> [in Ukrainian].

7. Lisohor A. (2025). Cultural Codes and Identity in Fashion / A. Lisohor // Eurointegration in art, science and education : experience, development perspectives : 2nd International scientific-practical conference = *Євроінтеграція в мистецтві, науці та освіті: досвід, перспективи розвитку : II Міжнародна науково-практична конференція*. – *Klaipėda University*, 80–82. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/21892>

8. Smoliuk N. (2017). Hotovnist do profesiinoho samorozvytku yak pedahohichna problema : dys. ... kand. ped. nauk [Readiness for professional self-development as a pedagogical problem: dissertation ... Candidate of Pedagogical Sciences]. Kyiv : NPU imeni M. P. Drahomanova, 240. URL: <https://npu.edu.ua/structure/arts/library/research/36897> [in Ukrainian].

9. Fedorkiv O., Kasianenko K., Boiko V. (2024). Analiz kulturnykh naratyviv u suchasnykh vizualnykh praktykakh [Analysis of cultural narratives in contemporary visual

practices] // *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv.* № 3. 46–52. URL: https://journals.uran.ua/visnyk_nakkim/article/view/5711 [in Ukrainian].

10. Chemerys H., Briantsev O. (2021). Shliakhy vdoskonalennia dyzain-osvity u konteksti tsyfrovoy transformatsii [Ways to improve design education in the context of digital transformation] // *Fizyko-matematychna osvita.* T. 32, № 6. 49–55. DOI: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2021-032-6-008> [in Ukrainian].

11. Shtainer T., Lisohor A., Sylenko Yu. (2025). Profesiino-praktychna pidhotovka dyzaineriv: formuvannia kreatyvnoho myslennia ta vizualnoi hramotnosti zasobamy multymediinykh tekhnolohii [Professional and practical training of designers: developing creative thinking and visual literacy through multimedia technologies] // *Molod i rynek.* № 1(233). 163–167. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322714> [in Ukrainian].

12. Appadurai A. (1996). *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization.* Minneapolis: University of Minnesota Press, 248. URL: <https://www.upress.umn.edu/9780816627936/modernity-at-large>

13. Bauman Z. (2000). *Liquid Modernity.* Cambridge : Polity Press, 232. URL: <https://giuseppicapograssi.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/01/bauman-liquid-modernity.pdf>

14. Castells M. (2010). *The Rise of the Network Society. The Information Age: Economy, Society and Culture.* Vol. I. 2nd ed. Oxford : Wiley-Blackwell (1st ed. 1996), 625. URL: <https://memotef.web.uniroma1.it/sites/default/files/file%20lezioni/Manuel%20Castells%20-%20The%20Rise%20of%20the%20Network%20Society.pdf>

15. Cross N. (1982). Designerly ways of knowing // *Design Studies.* Vol. 3, No. 4. P. 221–227. URL: https://www.makinggood.ac.nz/media/1255/cross_1982_designerlyways_of_knowing.pdf

16. Schön D. A. (1983). *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action.* New York : Basic Books, 374. URL: <https://archive.org/details/reflectivepracti0000scho>

17. Spruce J. (2021). Reflections on a project-based approach to work-related learning in spatial design // *The International Journal of Design Education.* Vol. 15, No. 1. 101–117. DOI: <https://doi.org/10.18848/2325-128X/CGP/v15i01/101-117>

Дата першого надходження статті до видання: 12.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.02.2026